

Omslag is woelige beslommering, die echter niet altijd te vermijden is.

Omhaal is zoveel als overdreven en nodeloze omslag.

In huishoudelijke zaken kan *omslag*, hoewel altijd onaangenaam en lastig, door de omstandigheden uitgelokt worden; *omhaal* is echter het gevolg van gebrek aan beleid, waardoor men nodeloos alles overhoop haalt, omdat men de zaak niet eenvoudig weet aan te leggen. In redenering en bewijzen is *omslag* niet altijd te vermijden, maar *omhaal* van woorden is hinderlijk, omdat hij óf van gebrekkig denken getuigt, óf van de geheime bedoeling om de eigenlijke gedachte als in een vloed van woorden te verstikken.

Zijn bezoek veroorzaakte de vrouw des huizes veel omslag en kosten. Het zou een geweldige omslag geven, de schoorsteen, die vol zat met allerlei onreinheden, schoon te maken. Hij doet al zijn werk stilletjes en zonder omslag af. Wat baat toch een omslag van bewijzen, wanneer men slechts zijn ogen behoeft te geloven?

Als ik bij u kom logeren, moet ge om mij geen omhaal maken. Zonder veel omhaal van woorden kwam hij tot de zaak, en verklaarde openhartig zijn gevoelens.

653. OMSTANDIG, UITVOERIG, BREEDVOERIG, OMSLACHTIG, WIJDLOPIG.

Het tegendeel van *beknopt*.

De drie eerste woorden gelden in gunstige, de twee laatste in ongunstige betekenissen.

Omstandig noemt men een verhaal of een beschrijving, wanneer alle of de belangrijkste bijzonderheden worden medegedeeld, die op het onderwerp betrekking hebben. Het verhaal of de beschrijving wordt daardoor volledig en nauwkeurig.

Omslachtig wordt het verhaal of de beschrijving, wanneer daarbij de eenvoud en beknoptheid niet genoeg in acht genomen worden, wanneer men een grote omhaal van woorden gebruikt.

Omstandig en *omslachtig* worden vooral gebruikt in toepassing op verhalen, berichten, verslagen, beschrijvingen, enz.

Uitvoerig en *wijdlopiig* gebruikt men inzonderheid ten aanzien van betogen, verhandelingen, enz.

Uitvoerig noemt men een betoog waarbij het onderwerp als ten einde toe gevoerd, en dus volledig behandeld is, zodat geen redeneringen of bewijzen, die op de zaak betrekking hebben, achterwege zijn gelaten.

Wijdlopiig noemt men het, wanneer er te veel woorden bij gebruikt zijn of allerlei kleinigheden, die geen bewijs behoeften, bewezen worden, wanneer de behandeling nodeloos gerekend wordt, door het onderwerp tot in de nietigste kleinigheden uit te pluizen.

Breedvoerig zegt, dat men zich niet beperkt binnen te nauwe grenzen, maar streeft naar volledigheid en nauwkeurigheid; men geeft alle bijzonderheden, die van belang kunnen zijn, uitvoerig weer en ontwikkelt alles in flinke brede trekken. Het wordt zowel van vertogen als van verhalen, beschrijvingen, enz. gebruikt en staat nagenoeg gelijk met *uitvoerig* en *omstandig*.

De Groot gaf een omstandig verhaal van zijn zonderlinge ontkoming uit de Loevesteinse kerker. Een omstandig verslag van de gehele optocht.

Hij is altijd vreselijk omslachtig in zijn verhalen. Het komt mij voor dat wij te dezer plaatse de echte Cats vinden, de omslachtige doch niettemin aangename verteller.

Als ik tijd heb, zal ik u een uitvoerig verslag geven van de vergadering. In een uitvoerige rede heeft de minister het wetsontwerp nader toegelicht.

Hij heeft mij wijdlopiig over die gebeurtenis geschreven.

Een breedvoerige schildering van de tijd, welke na die avond aanbrak. De spreker, die zonder breedvoerige inleiding, met dit enkele woord u terstond verplaatst als in het hart van het onderwerp.

654. OMTREK, OMVANG.

Beide woorden duiden de grenzen aan, waarbinnen een ruimte of een voorwerp besloten is.

Omtrek wordt doorgaans alleen gezegd van vlakke afmetingen. **Omvang** heeft betrekking op alle afmetingen, en drukt de bijgedachte uit, dat de uitgestrektheid vrij groot is.

Hij volgde met de vingerspits de omtrek van een venster. Hij begreep een graf in de gewijde omtrek van de door hem gebouwde kerk.

De laagste toren was groot en breed; de hoogste, die wel vijftig voet boven de eerste uitstak, had een mindere omvang. Om een tafel van buitengewone omvang was een aantal opperhoofden gezeten.

655. OMZIEN, OMKIJKEN.

Omzien is de algemene uitdrukking.

Omkijken onderstelt enige oplettenheid en belangstelling, die bij omzien geheel kunnen ontbreken.

In hogere stijl gebruikt men alleen *omzien*.

Wellicht hoorde hij iets achter zich, want hij zag om en bleef staan. Bij het draalen van de weg zag hij even om en bemerkte hij tot zijn blijdschap, dat de woorden de nodige indruk hadden gemaakt.

Toen hij drie stappen verder was gegaan, stond hij weer stil en keek om; ook Hermine had omgezien en bleef eveneens staan. Hij keek om, toen hij tegelijkertijd het knallen van een zweep hoorde, en zag in de nevel een vrij zware karos aankomen.

656. ONAFHANKELIJK, ZELFSTANDIG, VRIJ.

Aan niemands gezag onderworpen, zijn eigen heer en meester.

Onafhankelijk is van niemand afhankelijk, in doen en laten door niemand beperkt, vooral met betrekking tot de maatschappelijke toestand, waarin men zich bevindt.

Zelfstandig drukt dezelfde gedachte uit, maar met het bijdenkbeeld, dat men op zich zelf staat en niet bij een ander behoort.

Vrij duidt meer op het gevoel, dat men heeft niet gebonden te zijn en dat men niet kan gedwongen worden om te handelen tegen zijn wil.

Gij zijt onafhankelijk door uw fortuin, en, wilt gij mij niet volgen, gij kunt naar keus hier of elders wonen. Is de mens op aarde niet een gans onafhankelijk wezen, verantwoordelijk voor zijn eigen daden alleen?

In 1830 werd België een zelfstandig staat. Een zelfstandig karakter.

Een vrij man. De vrije steden van Duitsland hadden vroeger hun eigen bestuur.

657. ONBEBOUWD, BRAAK, WOEST.

Onbebouwd zegt alleen dat een stuk grond niet in cultuur is, niet door ploegen, enz. geschikt gemaakt tot het voortbrengen van veldvruchten.

Braak drukt de bijgedachte uit, dat die toestand slechts tijdelijk, van voorbijgaande aard is.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

